

ASISTENTA JURIDICA SI REPREZENTAREA IN NOUL COD DE PROCEDURA PENALA

Aplicarea legii noi in materie penala implica clarificarea divergentelor de interpretari existente in randul avocatilor.

Chiar fara un sprijin logistic corespunzator avocatii dovedesc ca sunt in masura sa gaseasca solutii optime de interpretare coerenta a noilor prevederi.

Din aceasta perspectiva este abordata aceasta tema referitoare la modul in care este reglementata asistenta juridica si reprezentarea in materie penala.

Consider ca o asemenea abordare trebuie precedata de cateva consideratii pe marginea calitatii de participant a avocatului in procesul penal. Legiuitorul stabileste ca sunt participanti in procesul penal: organele judiciare, avocatul, partile, subiectii procesuali principali precum si alti subiecti procesuali. Cu referire la avocat, legea noua stabileste, in consens cu Legea profesiei de avocat, modificata prin Legea nr.270/2010, ca acesta asista sau reprezinta partile ori subiectii procesuali in conditiile legii. Prevederea de la art.31 din legislatia noua este reluata, cu acelasi continut, in art.88, alin.(1) din Noul Cod de Procedura Penala.

Noua reglementare vine cu precizarea ca nu pot fi asistati sau reprezentati de acelasi avocat, partile sau subiectii procesuali principali cu interese contrare, referindu-se in acest sens la suspect si la persoana vatamata. Per a contrario, alti subiecti procesuali (martor, expert, interpret, agent procedural, etc.) pot fi asistati sau reprezentati de avocat chiar daca au interese contrare.

Avocatul, conform legii profesiei de avocat, nu poate pleda impotriva persoanei care l-a consultat inainte in legatura cu aspectele litigioase concrete ale cauzei. Interdictia se refera si la interese contrare in cauze conexe.

Intervine, de asemenea, obligatia, pentru avocatul ales sau desemnat din oficiu, de a asigura asistenta juridica a partilor ori a subiectilor procesuali principali. Legislatia proprie profesiei de avocat, prin dispozitii imperative, statueaza ca avocatul este independent si se supune numai legii, statutului profesiei si codului deontologic.

Dand curs Uniunii Europene, legislatia profesiei de avocat precizeaza ca orice persoana are dreptul sa-si aleaga in mod liber avocatul.

Noul Cod de Procedura Penala stabileste, in materie penala, interdictii privind exercitarea acestei profesii si anume, nu poate fi avocat intr-o cauza penala, al unei parti sau al unui subiect procesual principal: sotul ori ruda pana la gradul al IV-lea cu procurorul sau cu judecatorul; martorul citat in cauza, persoana care a participat in aceeași cauza in

calitate de judecator sau de procuror, o alta parte sau un alt subiect procesual. De remarcat ca avocatul nu poate fi ascultat ca martor si nu poate furniza relatii niciunei autoritati sau persoane cu privire la cauza care i-a fost incredintata, cu exceptia situatiei in care are dezlegare prealabila expresa si scrisa din partea tuturor clientilor sai interesati in cauza. In ipoteza in care avocatul este audiat ca martor, el nu mai poate efectua vreo prestatie avocatiala in acea cauza.

Art.88 din Noul Cod de Procedura Penala are corespondent in art.172 alin.(8) din Codul de Procedura Penala din 1968.

Legislatia profesiei de avocat stabileste ca obligatie pentru avocat, pastrarea secretului profesional privitor la orice aspect al cauzei care i-a fost incredintata, cu exceptia cazurilor prevazute expres de lege. Avocatul are dreptul si obligatia, in exercitarea competentelor sale, de a depune diligentele necesare pentru un proces echitabil, intr-un termen rezonabil si pentru asigurarea liberului acces la justitie.

Noua reglementare asigura confidentialitatea comunicarii dintre avocat si persoana retinuta sau arestata cu respectarea masurilor necesare de supraveghere vizuala fiind interzisa interceptarea sau inregistrarea convorbirilor dintre ei.

De asemenea, sunt stabilite cazurile privind obligativitatea asistentei juridice a suspectului sau a inculpatului in urmatoarele situatii: suspectul sau inculpatul este minor, internat intr-un centru de detentie ori intr-un centru educativ, retinut sau arestat chiar in alta cauza, fata de acesta a fost dispusa masura de siguranta a internarii medicale, chiar in alta cauza precum si in alte cazuri prevazute de lege; ca urmare a aprecierii de catre organul judiciar ca suspectul ori inculpatul nu si-ar putea face singur apararea; in cazul infractiunilor pentru care legea penala prevede pedeapsa detentiunii pe viata sau pedeapsa inchisorii mai mare de 5 ani. Legiuitorul a simtit nevoia de a preciza, in concret, cu referire la situatia minorului, necesitatea asigurarii obligatorii a asistentei juridice in diverse cazuri.

In reglementarea anterioara art.171 alin.(2) si alin.(3) din Codul de Procedura Penala din 1968 a existat corespondent al noii reglementari.

O atentie aparte se acorda de catre legiuitor participarii avocatului din oficiu desemnat, la actul de justitie, in materie procedural penala, care are obligatia sa se prezinte ori de cate ori este solicitat de organul judiciar cu mentiunea ca delegatia sa inceteaza la prezentarea avocatului ales.

Noua legislatie procedural penala reglementeaza cazurile participarii avocatului din oficiu si anume in urmatoarele situatii: daca suspectul sau inculpatul nu si-a ales un avocat in cazurile in care asistenta juridica este obligatorie, daca avocatul ales lipseste nejustificat, nu asigura substituirea sau refuza nejustificat sa asigure apararea in cazurile in care asistenta juridica este obligatorie.

In cazul desemnarii unui avocat din oficiu in faza judecatii, termenul pentru pregatirea apararii este de minimum 3 zile.

Reglementarea anterioara s-a axat pe o asemenea prevedere in cadrul dispozitiilor art. 171 alin.(4), alin.(4)¹, alin.(5), alin.(6) din Codul de Procedura Penala din 1968.

In noua lege sunt prevazute drepturile avocatului suspectului si inculpatului precum si cele ale avocatului partii vatamate, partii civile si partile responsabile civilmente.

In acest sens, se arata ca avocatul are dreptul sa asiste la efectuarea oricarui act de urmarire penala. Sunt prevazute exceptii de la aceasta regula, si anume in urmatoarele situatii: in cazul in care se utilizeaza metode speciale de supraveghere ori cercetare prevazute de lege; in cazul infractiunilor flagrante la efectuarea perchezitiei corporale sau a vehiculelor. In vederea transpunerii in practica a unui asemenea drept, avocatul suspectului sau inculpatului poate solicita sa fie incunostiintat de data si ora efectuarii actului de urmarire penala ori a audierii realizate de judecatorul de drepturi si libertati. In mod similar, el are dreptul de a participa la audierea oricaror persoane de catre judecatorul de drepturi si libertati, de a formula plangeri, cereri si memorii. Pentru identitate de gandire, in cursul procedurii de camera preliminara si in cursul judecatii, avocatul are dreptul sa consulte actele dosarului, sa il asiste pe inculpat, sa exercite drepturile procesuale ale acestuia, sa formuleze plangeri, cereri, memorii, exceptii si obiectiuni.

Art. 92 si art.93 din Noul Cod de Procedura Penala isi gasesc corespondent in art.172, alin.(1), alin.(3) si alin.(7) si art.173 din Codul de Procedura Penala din 1968.

Un alt drept statuat de noua reglementare se refera la dreptul avocatului de a consulta dosarul pe tot parcursul procesului penal. Intr-un termen rezonabil, procurorul stabileste data si durata consultarii dosarului cu precizarea ca acest drept poate fi restrictionat motivat de catre procuror daca se aduce atingere bunului mers al urmaririi penale. Totusi avocatului nu i se poate interzice, in nicio situatie, dreptul de a consulta declaratiile partii sau ale subiectului procesual principal pe care ii asista ori ii reprezinta.

In procedurile desfasurate in fata judecatorului de drepturi si libertati referitoare la masuri privative sau restrictive de drepturi, avocatul are dreptul de a lua cunostinta de intreg materialul dosarului de urmarire penala.

Avocatul are de asemenea, dreptul de a formula plangere impotriva masurilor si actelor de urmarire penala daca prin acestea s-a adus o vatamare intereselor legitime ale clientului sau.

Suspectul, inculpatul si celelalte parti pot fi reprezentate, exceptand situatiile in care prezenta lor este obligatorie conform legii sau procurorul, judecatorul ori instanta de judecata apreciaza ca fiind necesara prezenta lor.

Art.174 alin.(1) si alin.(2) din Codul de Procedura Penala din 1968 reprezinta corespondentul art.96 din Noul Cod de Procedura Penala.